

PROF.: FRANCESC ESPINET I BURUNAT
Llic. en Filosofia i Lletres, U B
1965.

DEPARTAMENT D'HISTÒRIA
MODERNA I CONTEMPORÀNIA

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESE SIGNIFICATIUS:

1. *Historia Universal*. Barcelona, Planeta, 1977. 2 vol. Director.
2. *Denis Diderot. Escrits Filosòfics*. Barcelona, Edicions 62/Di-putació de Barcelona, 1983. Editor.
3. "La premsa en les autobiografies catalanes del primer terç del segle XX" dins *La premsa en los siglos XIX y XX*. Bilbao, Universidad del País Vasco, 1986.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES:

1. Director de la secció històrica de les enciclopèdies Larousse-Planeta.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA:

Després d'una introducció al coneixement de Catalunya (que per raons polítiques encara no és objecte d'un estudi suficient en els plans d'estudi ni d'EGB ni de BUP) i de la seva historiografia, es procurarà que els alumnes arribin a conèixer l'evolució del país (o dels països), especialment des del segle XVIII, i amb especial atenció al segle XX.

TEMARI

1. *Els objectes i els temes:*
 - 1.1 Nació, nacionalisme, estat, poder polític.
 - 1.2 El Principat de Catalunya i els Països Catalans.
 - 1.3 El poble català. Clivellaments socio-culturals; ètnies i classes; migracions.
 - 1.4 La cultura, la comunicació i la llengua.
 - 1.5 Territori, economia i història.
 - 1.6 L'estat: el comtat de Barcelona, la Corona d'Aragó, Espanya, França.
 - 1.7 Les nacions sense estat: resistència i autoafirmació.
 - 1.8 Els corrents historiogràfics. Construir una història nacional-popular.
2. *Els precedents històrics:*
 - 2.1 Les arrels: dels jaciments paleolítics als visigots i musulmans.
 - 2.2 La formació: de la Catalunya carolíngia a la batalla de Muret (785-1213).
 - 2.3 L'expansió: de Jaume el Conqueridor (1213-1276) a "lo mal any primer" (1333).
 - 2.4 La crisi: de Pere el Cerimoniós (1336-1387) a Ferran el Catòlic (1479-1516).
 - 2.5 La "decadència": Catalunya dins l'Imperi dels àustries.
 - 2.6 El desvetllament de les darreries del s. XVII.
3. *Els pre-condicionants de la societat industrial (1705-1833):*
 - 3.1 La guerra de Successió, l'Onze de Setembre de 1714 i la "Nueva planta de Gobierno".
 - 3.2 L'economia protocapitalista: auge demogràfic, agricultura comercialitzada, indústria tèxtil.
 - 3.3 Els moviments populars entre l'Antic i el Nou Règim: de la resistència del Carrasquet, passant pels avalots de les quintes, els rebomboris del pa, les guerres contra el francès i el trienni constitucional, fins als malcontents i als carlins.
 - 3.4

La Il·lustració i la Pre-renaixença: cap a una nova cultura pròpia. 3.5 L'acció dels estats centralistes: Espanya i França. 3.6 Barcelona, capital exemplar del canvi. 3.7 Les etapes: a) Les acumulacions cap a un nou règim (1714-1808), b) Les crisis finals del vell règim (1808-1833).

4. *L'estructuració de la Catalunya capitalista (1833-1868):*
 - 4.1 L'economia cap a l'hegemonia de la indústria.
 - 4.2 Les classes: aristòcrates, camperols, burgesos, proletaris.
 - 4.3 La societat catalana i l'estat espanyol: disfuncionalitats.
 - 4.4 La Renaixença, identificació de la cultura pròpia.
 - 4.5 Catalunya, focus conflictiu: de la crema de la fàbrica Bonaplata a la revolució del 68: dels carlins als federals; dels liberals als socialistes.
 - 4.6 Les etapes i els cicles.
5. *Revolució i Restauració (1868-1901):*
 - 5.1 L'economia del guany capitalista; proteccionisme i lliurecanvisme; la qüestió colonial.
 - 5.2 El món obrer en l'òrbita llibertària i sindicalista.
 - 5.3 Nació i estat: regionalisme/nacionalisme, republicanisme/federalisme, els partits dinàstics i el caciquisme.
 - 5.4 De la Renaixença al Modernisme.
 - 5.5 Les etapes: a) El sexenni revolucionari (1868-1874), b) La "febre d'or" (1875-1885), c) Cap a l'hegemonia del catalanisme (fins 1901).
6. *L'Edat d'Or (1901-1939):*
 - A. Les etapes:
 - 1ª època: 1) Ruptura del sistema dinàstic: Partit Radical i Lliga Regionalista (1901-1913). 2) La Mancomunitat (1914-1923). 3) La primera dictadura (1923-1930).
 - 2ª època: 1) La Generalitat restaurada (1931-1934). 2) La Generalitat segrestada (1934-1936). 3) Front d'Esquerres, revolució i guerra (1936-1939).
 - B. Els temes:
 - 1) Les crisis i reconversions del capitalisme.
 - 2) Política territorial i metròpoli barcelonina.
 - 3) La lluita de classes, eix privilegiat.
 - 4) Identitat nacional i qüestió d'estat.
 - 5) Cultura de classe, nacional, institucional: del Noucentisme al populisme; la conformació d'una cultura de masses.
7. *El Franquisme (1939-1975):*
 - A. Periodització:
 - 1) 1938-1944: el nacional-sindicalisme la resistència a la repressió.
 - 2) 1945-1951: l'autarquia maquis i primeres mobilitzacions massives.
 - 3) 1952-1956: la primera "obertura" la crisi de la vella oposició.
 - 4) 1957-1963: l'"estabilització" gèrmens d'un redreçament popular.
 - 5) 1964-1968: el "desenvolupament" i la segona "obertura" consolidació massiva de l'oposició nacional i popular.
 - 6) 1969-1975: la crisi final contradiccions entre l'oposició al sistema i l'oposició al règim.
 - B. Les qüestions:
 - 1) Una segona industrialització?.
 - 2) Preconstrucció social, societat de consum, societat de masses.
 - 3) L'acció de l'estat central: ocupació militar i funcional; opressió i explotació nacional i de classe.
 - 4) Burgesia, franquisme i catalanisme.
 - 5) L'oposició al règim i al sistema: lluita de classes i alliberament nacional.
 - 6) Moviments migratoris i cultura de masses: castellanització i desarrelament.
 - 7) Llengua i cultura: protesta antifranquista i afirmació nacional.
 - 8) Els "moviments marginals": feminisme, contra cultura, ecologisme, antimilitarisme, etc...

8. *L'actualitat (des de 1975):*
 8.1 Cronologia: de la mort de Franco a la Generalitat provisional; la gestació de l'Estatut d'Autonomia; els primers governs de la Generalitat estatutària; el tot Pujol. 8.2 Crisi econòmica i conflictes socials: cap a la pau dels cementiris de les majories silencioses sense feina. 8.3 Catalunya i l'estat espanyol; Catalunya i els Països Catalans. 8.4 Institucions polítiques, partits, sindicats; les eleccions, els governs, les oposicions parlamentàries. 8.5 La cultura: institucions, llengua, ensenyament, creació; cultura de masses o els analfabets de la postmodernitat; l'altra cultura, mirar-se el melic i/o quedar-se bocabadat; l'utòpica cultura nacional-popular passa per lluir crestes d'indi iroquès a la Patum de Berga?; cultura marginal i marginada. 8.6 L'oposició al sistema entre el desencís i la ràbia; l'independentisme de les noves generacions.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA:

A. Històries Generals dels Països Catalans:

- BALCELLS, A. (dir.): *Història dels Països Catalans*. Barcelona, Edhasa, 1980-1981. 3 vol.
 BARCELÓ, M. (dir.): *Historia de los pueblos de España. II. Los antiguos territorios de la Corona de Aragón*. Barcelona, Argos-Vergara, 1984.
 GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA. Barcelona, Enciclopèdia Catalana S.A., 1969-1983. 16 vol.
 VILLANOVE, J.: *Histoire populaire des catalans*. Perpinyà, Ed. Perpinyà, 1981. 3 vol.

B. Històries Generals del Principat:

-Històries:

- AA.DD.: *Història de Catalunya*. Barcelona, Salvat, 1978. 6 vol.
 GARCIA CÀRCEL, R. (dir.): *Història de Catalunya*. Barcelona, Ariel, des de 1985.
 NADAL, J. i WOLFF, Ph. (eds.): *Història de Catalunya*. Vilassar de Mar, Oikos-Tau, 1983.
 REGLÀ, J. (dir.): *Història de Catalunya*. Barcelona, Aedos, 1969-1973. 2 vol.
 ROVIRA I VIRGILI, A. i SOBREQÜÉS, J.: *Història de Catalunya*. Bilbao, La Gran Enciclopedia Vasca, 1976-83. 13 vol.
 SOLDEVILA, F. (dir.): *Història dels catalans*. Barcelona, Ariel, 1961-74. 5 vol.
 SOLDEVILA, F.: *Història de Catalunya*. Barcelona, Alpha, 1963.
 VICENS VIVES, J.: *Notícia de Catalunya*. Barcelona, Destino, 1954.
 VILAR, P. i TERMES, J. (dirs.): *Història de Catalunya*. Barcelona, Edicions 62, des de 1987. 7 vol.
 VILAR, Pierre: *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Barcelona, Edicions 62, 1964-68. 4 vol.

-Sèries, revistes, bibliografies i atlas:

- "Biografies catalanes." Barcelona, Vicens Vives, 1954-1969. 14 vol. (Reedició dels deu primers vol. amb un afegit del s. XX: *Història de Catalunya*. Barcelona, Planeta, 1982. 8 vol.).

- "Episodis de la història." Barcelona, Dalmau, des de 1960.
 "Curs d'història de Catalunya." Barcelona, La Magrana/Ajuntament, des de 1983.
 "Conèixer Catalunya." Barcelona, Dopesa, 1978-80. (Reedició de la part històrica, amb noves aportacions, *Conèixer la història de Catalunya*. Barcelona, Vicens Vives, des de 1983. 5 vol.).
L'Avenç. Mensual. Des de 1977.
Estudis d'història agrària. Anual. Des de 1978.
Bibliografia de Catalunya, de C. SIMON PALMER. Publicats 2 vol. (1481-1820). Madrid, C.S.I.C., des de 1980.
Índice histórico español. Barcelona, Universitat de Barcelona, des de 1952.
Atlas de Catalunya. Barcelona, Yacaré/Congrés de cultura catalana, 1979.

-Barcelona:

- Atlas històric de Catalunya*. Barcelona, Mirador, des de 1984.
 AA.DD.: *Passat i present de Barcelona. Materials per l'estudi del medi urbà*. Barcelona, Universitat, des de 1983.
 DURAN I SANPERE, A.: *Barcelona i la seva història*. Barcelona, Curial, 1972-79. 3 vol.

C. Històries de la Catalunya Nord, les Illes i el País Valencià:

-Catalunya Nord:

- DURLIAT, M.: *Histoire du Roussillon*. París, PUF, 1954.
 PEROTIN, Y.: *Roussillon ou Catalogne-Nord, la liberté et l'histoire*. Perpinyà, 1978.
 PLANES, Ll. i BIOSCA, M.: *El Petit llibre de la Catalunya Nord*. Perpinyà, L'Eriçó, 1978.
 VERDAGUER, P.: *Defensa del Rosselló català*. Barcelona, Curial, 1974.

-Les Illes:

- AA.DD.: *Mallorca: història i cultura*. Ciutat de Mallorca, Moll, 1985.
 ALZINA, J. (dir.): *Història de Mallorca*. Ciutat de Mallorca, 1982. 2 vol.
 MACABICH, I.: *Historia de Ibiza*. Ciutat de Mallorca, Daedalus, 1966-67. 4 vol.
 MARTÍ I CAMPS, F.: *Iniciació a la història de Menorca*. Ciutat de Mallorca, Moll, 1979.
 MASCARÓ, J. (dir.): *Història de Mallorca*. Ciutat de Mallorca, 1970-75. 3 vol.
 PONS, G.: *Història de Menorca*. Maó, Editorial Menorca, 1971.
 ROSSELLÓ, V.M.: *Les Illes Balears*. Barcelona, Barcino, 1977.
 VILLANGÓMEZ, M.: *Eivissa, la terra, la història, la gent*. Barcelona, Selecta, 1974.
 XAMENA, P.: *Història de Mallorca*. Ciutat de Mallorca, Moll, 1978.

-País Valencià:

- AA.DD.: *Nuestra historia*. València, Masivars, vol.II, 1980; vol. III, 1981.

AA.DD.: País Valencià. Geografia i història. València, Tres i Quatre, 1980.

AA.DD.: Història del País Valencià. I. Antiga i musulmana (1965); III. Moderna (1975). Barcelona, Edicions 62.

FUSTER, J.: Nosaltres els valencians. Barcelona, Edicions 62, 1962.

REGLÀ, J.: Aproximació a la història del País Valencià. València, L'Estel, 1968.

D. Històries del segle XVIII ençà al Principat:

-Històries:

AA.DD.: *Ictineu. Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans (segles XVIII-XX)*. Barcelona, Edicions 62, 1978.

AA.DD.: *Els moviments socials a Catalunya, el País Valencià i les Illes*. Barcelona, La Magrana, 1978. (Més una *Bibliografia dels...* Barcelona, Lavínia, 1972).

CUCURULL, F.: *Panorama del nacionalisme català*. París, Edicions Catalanes, 1975. 6 vol.

GONZÁLEZ CASANOVA, J.A.: *Federalisme i autonomia a Catalunya*. Barcelona, Curial, 1974.

HUERTAS, J.M.: *Obrers a Catalunya*. Barcelona, L'Avenç, 1982.

MALQUER, J. i NADAL, J.: *Catalunya, fàbrica d'Espanya*. Barcelona, Ajuntament, 1985.

SOLDEVILA, F. (dir.): *Un segle de vida catalana 1814-1930*. Barcelona, Alcides, 1961. 2 vol.

VALLÈS, E.: *Història gràfica de la Catalunya contemporània*. Barcelona, Edicions 62, 1974-79. 5 vol. (Més un vol. anual des d'aleshores, una mena de llibre gràfic de l'any).

-Sèries i revistes:

"Clàssics del nacionalisme català." Barcelona, La Magrana/Diputació. Des de 1983.

Recerques. Primer anual, després bianual. Barcelona, des de 1971.

AVALUACIÓ

Treballs (2) en profunditat sobre la Catalunya del segle XX.
Exàmens parcials.